

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Erősebb európai ipart a növekedés és a gazdasági fellendülés érdekében. Az iparpolitikáról szóló közlemény frissítése

(COM(2012) 582 final)

(2013/C 327/14)

Előadó: **Joost VAN IERSEL**

Társelőadó: **Enrico GIBELLIERI**

2012. október 10-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

Erősebb európai ipart a növekedés és a gazdasági fellendülés érdekében. Az iparpolitikáról szóló közlemény frissítése

(COM(2012) 582 final).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott Ipari Szerkezetváltás Konzultatív Bizottsága 2013. június 18-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2013. július 10–11-én tartott, 491. plenáris ülésén (a 2013. július 11-i ülésnapon) 132 szavazattal 1 ellenében, 3 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB határozottan üdvözli az európai iparra – a feldolgozóiparra és a szolgáltatásokra – fordított kiemelt figyelmet, mely jól tükröződik az Európai Bizottság 2012. októberben kiadott frissített közleményében, melynek mellékletei részletes elemzést nyújtanak az iparpolitikákról és a tagállami hiányosságokról. A közlemény számos eleme összhangban áll az EGSZB már kifejtett nézeteivel⁽¹⁾, a politika eredményessége azonban majd csak a végrehajtás során derül ki.

1.2 Az Európa 2020 stratégia hét kiemelt kezdeményezésének egyikét képező iparpolitika a sokat emlegetett, a megvalósítás terén azonban igen rosszul álló uniós növekedési kezdeményezés egyik építőkövét kellene, hogy alkossa. Megfelelő szemléletre és koherens megközelítésekre van szükség. Ennek politikai hatásai maguktól értetődőek. Az EGSZB sürgeti az Európai Bizottságot, a Tanácsot és az EP-t, hogy tegye intenzívebbé a (koherens!) kezdeményezéseket és átfogó politikákat, amelyek megfelelnek az európai ipari termelés előmozdítása jelentette óriási kihívásnak.

1.3 Az Európai Tanácsnak vezető szerepet kellene vállalnia az iparpolitikai menetrend kialakításában. Az Európai Bizottságot teljes körűen be kellene vonni ebbe. A különböző – Versenyképességi, Kutatási, Környezetvédelmi, Szociális – Tanácsoknak, az Európai Bizottságnak és az EP-nek kiemelten és egységes szemlélettel kellene foglalkozniuk az Európa-szerzte fellelhető legmodernebb politikák feltérképezésével és népszerűsítésével.

1.4 Ahhoz, hogy ez váljon Európa vezető stratégiájává, a fellépésekkel, az ütemtervekkel és a határidőkkel kapcsolatos

iparpolitikai döntésekről széles körben tájékoztatni kellene; ennek hiánya jelenleg komoly problémát jelent.

1.5 Ezenkívül az EU-nak optimális konvergenciát kellene megvalósítania a 27 nemzeti és az uniós iparpolitikák között. Számos különféle elemzés azt mutatja, hogy ez ma még nem valósult meg. A sokszínűség érték, a széttagoltság káros. A geopolitikai egyensúly problémáit orvosolni kellene.

1.6 A keretfeltételek javítása mindenekelőtt az EU belső piacának szociális piacgazdaság keretében történő kiterjesztését jelenti, pontos értékelésekkel és szabályokkal támogatva és az egész Unióban egységesen megvalósítva. A belső piacot határon átnyúló összeköttetésekbe való – közúti, hajózási, kikötői, repülőtéri, vasúti – állami beruházásokkal is támogatni kell.

1.7 Tekintettel arra, hogy a munkanélküliek száma már meghaladja a 26 milliót, a növekedés alacsony, a költségvetések pedig zsugorodnak, az iparnak és az innovációnak ösztönző kilátásokra és feltételekre van szüksége. Megfelelő egyensúlyt kell teremteni a költségvetési konszolidáció – megszorító intézkedések –, a nemzeti reformprogramok és az iparpolitika között, hogy beruházások és munkahelyek jöjjenek létre, erősítve a bizalmat.

1.8 Minden uniós kezdeményezésnek meg kellene erősítenie Európa versenytársaként és partnerként betöltött globális pozícióját. Annak a nagyon ambiciózus célnak az elérése, hogy 2020-ra 20 % legyen a feldolgozóipar aránya, jelentős beruházásokat és szakpolitikai kiigazításokat igényel. Nagy szükség van a termelékenység növelésére.

⁽¹⁾ Lásd többek között az Európai Bizottság iparpolitikáról szóló korábbi, 2010-es közleményére reagáló EGSZB-veleményt, HL C 218., 2011.7.23., 38. o.

1.9 Az ipart támogató intelligens feltételek közel sem pusztán technikai támogatásból és kiigazításokból állnak. Az ipar egész környezetét érintik, azaz egy olyan szilárd és kiszámítható, hosszú távú éghajlat- és energiapolitikáról van szó, amely támogatja a versenyképes iparbázist. A feltételeknek támogatniuk kell a kiemelkedő teljesítményt, és elő kell mozdítani az új, növekvő ágazatokat.

1.10 Testreszabott és ágazatspecifikus, gyakorlati szintű értékeléseken alapuló uniós politikákra van szükség, melyek a legjobban kezelik a műszaki-gazdasági képességeket és a kihívásokat. Ezeket az elveket az „Erőforrás-hatékony Európa” kiemelt kezdeményezés célkitűzéseinek teljesítése során is alkalmazni kellene. Ezek célja a hatékonyabb nyersanyag-felhasználás elérése, miközben igyekeznek előmozdítani az innovációt és támogatni az európai vállalatok ellenálló képességét.

1.11 Az iparpolitikának határozott szociális dimenziója van, amely minden társadalmi réteget érint: a régiókat és településeket, minden vállalkozást, a digitalizálást, a gépesítést, a szolgáltatásokkal kapcsolatos termelés és az ikt révén gyorsan változó munkafeltételekkel szembeálló munkavállalókat, az oktatási-felsőoktatási szektort, a fogyasztókat és a polgárokat. Az iparpolitika mind a szerkezetváltáshoz, mind pedig a változásokra való felkészüléshez kapcsolódik. Naprakész oktatást, képzést és tájékoztatást kell nyújtania, és elő kell mozdítania a technológiát, az innovációt, a kreativitást és a vállalkozást. Ezenkívül a demográfiai változásokat is előre kell jeleznie és megfelelően reagálnia kell rájuk.

1.12 Az ambiciózus régiók erőteljesen javítják az ipari teljesítményt. Az EU-nak és a tagállamoknak ösztönözniük kellene ezek önálló gyakorlatait, ideértve a szakosodást és az ezzel kapcsolatos kutatást és képezéseket, valamint a klasztereket. Ebben rengeteg lehetőség rejlik.

1.13 Fel kell hívni a figyelmet az emberek és a társadalmi-gazdasági szereplők bizalmát növelő kezdeményezésekre és projektekre, valamint a sikeres nemzeti és regionális példákra. Intenzívebbé kell tenni az EU és a tagállamok közti partnerségi megállapodásokat, valamint a tagállamok és a régiók közti hálózatépítést. Az évenkénti európai szemeszter rengeteg lehetőséget nyújt a folyamatos nyomon követésre.

1.14 Az uniós iparpolitikát az uniós és tagállami elképzelések és hatáskörök megosztási folyamatának, valamint olyan közös fellépéseknek kellene képeznie, amelyekben az üzleti körök és a szakszervezetek teljes jogú partnerek. Hasonló elkötelezettségre van szükség más érdekeltnek, például az oktatási szektor, az egyetemnek (kutatás), a civil szervezetek, a fogyasztók és adott esetben mások részéről is.

1.15 A gazdasági eredményeik közötti jelentős különbségek ellenére minden tagállam számára hozzáférhetővé kell tenni a bevált gyakorlatokat, támogató nézeteket és megközelítéseket.

1.16 Az EGSZB rendszeresen javaslatokat tesz egyes ágazatokkal és az iparpolitikával kapcsolatban (lásd a

mellékletet). Ez a vélemény inkább a fontos témák koherenciájáról, valamint a koordináció és a finomhangolás révén megvalósított eredményes irányításról szól.

2. Háttér

– A/Világviszonylatban

2.1 Az Európai Bizottság elemzése szerint „úgy tűnik, a munkaerőköltségek a termelés összköltségének egyre csökkenő részét képezik”⁽²⁾. A termelékenység fontos tényező. A termelés egy részét visszahozzák ugyan Európába, ugyanakkor más területeken élesedik a verseny – erre példa a BRICS országok gazdasági infrastruktúrájának javulása, az euró felértékelődése, valamint az energiaárak, ami mind a külföldi befektetést ösztönzi.

2.2 Ezenkívül Európa az innovációs teljesítmény és a technológiai szakosodás terén le van maradva az Egyesült Államoktól és Japántól. A közepes-magas és közepes-alacsony technologiaigényű ágazatokban Európa erősebben képviselteti magát, mint az USA, a high-tech szegmensben azonban az elmúlt években jelentősen megnőtt a két kontinens között mindig is meglévő különbség.

2.3 A Fehér Ház és a Kongresszus erős elkötelezettséget mutat a feldolgozóipar újjászületése iránt: 2014–2018-ra vonatkozóan nemzeti versenyképességi stratégiát készítettek⁽³⁾. Ennek egyik központi kérdése a feldolgozóipar szerepe és értéke az USA gazdasága, biztonsága és vezető szerepe szempontjából.

2.4 A köz-magán partnerségek megerősítik a technológiai és innovációs infrastruktúrát. A védelmi, az energiaügyi és a kereskedelmi minisztérium közvetlenül részt vesz ezekben, csakúgy, mint a Nemzeti Tudományos Alapítvány és a NASA, ami számos országos kutatóintézetet és egyetemet ösztönöz.

2.5 Ez komoly fejlődésnek számít egy olyan országban, amely nemrég még a posztindusztriális gazdaságról prédikált. Kína és más országok növekvő versenyképessége ébresztőt fúj. A szemléletek változnak. Az előrejelzések szerint 2030-ra Kína lesz a legfőbb világgazdasági hatalom, az USA megtartja globális vezető szerepét, Japán és Európa pedig messze lemarad mögöttük⁽⁴⁾.

2.6 Új olajlelőhelyek feltárásának és főként a palagáznak köszönhetően az Egyesült Államok várhatóan végül eléri az energiatfüggetlenséget. Ezeket a feltárásokat energetikai forradalomnak tekintik, amely az USA ipari megújulása mellett geopolitikai átrendeződéshez vezet. A környezeti és egészségügyi kérdésekre még megoldást kell találni⁽⁵⁾.

⁽²⁾ Európai bizottsági munkadokumentum, SWD(2012) 297 final, 10. o.

⁽³⁾ A 2012. évi amerikai feldolgozóipari versenyképességi törvény.

⁽⁴⁾ *Global Trends: Alternative Worlds*, Nemzetbiztonsági Tanács, Washington D.C., 2012. december.

⁽⁵⁾ US EPA, Study of the Potential Impacts of Hydraulic Fracturing on Drinking Water Resources: Progress Report [A hidraulikus kőzetrepesztés ivóvízforrásokra gyakorolt lehetséges hatásainak elemzése: Jelentés az eddigi eredményekről], 2012. december (<http://www2.epa.gov/hfstudy>).

2.7 Kína, Brazília és India felemelkedése folytatódik, Oroszország igyekszik követni őket, a nyomukban pedig más ázsiai és dél-amerikai országok haladnak. A feltörekvő országok körében, különösen Ázsiában a növekedési adatok évek óta messze átlagon felüliek. Az újonnan kialakított oktatási rendszerek ontják a jól képzett, nagy tudású technikusokat és mérnököket. Ezzel párhuzamosan hatalmas kutatóintézeteket hoznak létre. Az árúk és az innovatív folyamatok minősége minden területen javul. A közlekedési és szolgáltatási infrastruktúrák gyorsan behozzák a fejlődési lemaradást.

2.8 Kínában az államkapitalizmus és a szabadpiaci mechanizmusok vegyes rendszere van kialakulóban⁽⁶⁾. Ez szoros összefüggésben van a nemzeti kultúrával és a (politikai) hagyományokkal. A jólét növekedése nem jár együtt sem a demokráciával, sem pedig az emberi és munkavállalói jogok tiszteletben tartásával. A környezeti és egészségügyi feltételek továbbra is fejletlenek, bár a termelés minősége javul. A hiányosságok nem csak a képzelet szüleményei. Az igazsághoz azonban hozzátartozik, hogy bizonyos, a nemzeti ambícióknak megfelelő termeléstípusokat továbbra is kapitalista jellegű állami beavatkozások irányítanak. Az államkincstári alapok befektetései hasonló irányba mutathatnak, akár külföldre, akár belföldre irányulnak.

2.9 Számos ország általában racionálisabb irányítási struktúrával rendelkezik, mint az EU, mivel csak egy döntéshozatali központjuk van, és az állami szektor közös stratégiát és célkitűzéseket követ.

2.10 Afrika egyes területein is gyors fejlődés megy végbe. Kína masszív beruházó, a társadalmi hatásokat azonban figyelmen kívül hagyja.

2.11 A globális körülmények és a geopolitikai helyzet folyamatosan változik. A közvélemény és a politikai vélemény felrészítéséhez adatokra van szükség. Az EGSZB azt ajánlja, hogy az EU évente készítsen kimutatást arról, hogy a világ releváns részein hogyan alakulnak bizonyos társadalmi-gazdasági, technológiai és foglalkoztatási tényezők.

– B/Európai szinten

2.12 Az európai és országonkénti tendenciákról készített részletes európai bizottsági elemzések azt mutatják, hogy a feldolgozóipar szükségességével egyre többen tisztában vannak.

2.13 A helyzet országonként igen eltérő. A német feldolgozóipari gyártóegységeknek például 30 %-a Európában termel, más – kisebb-nagyobb – országokban ez az arány sokkal alacsonyabb, akár elenyésző. Néhány tagállamban az ipari beruházás az elmúlt húsz év során jelentősen csökkent. Egyes esetekben

ennek a nagyszabású szerkezetátalakításhoz volt köze, mások emellett egy bizonyos fokú nemtörődomség is szerepet játszott⁽⁷⁾.

2.14 A feltételek javítására törekvő tagállamok közül egyesek egyértelműen sikeresebbek, mint mások. Az ipari foglalkoztatás folyamatosan csökken. Ezenfelül a 2008 óta tartó válság során több mint 4 millió feldolgozóipari álláshely szűnt meg.

2.15 Semmi jele annak, hogy a tagállamok megvitatnák egymással a politikákat, eszközöket vagy bevált gyakorlatokat. Az iparral és az innovációval kapcsolatos nemzeti felfogásokat elsősorban a nemzeti hagyományok és eljárások vezérik, a nemzeti keretek, illetve az állami és a magánszektor – ezen belül a vállalkozások, kutatóintézetek, egyetemek, szakszervezetek stb. – közötti kapcsolatok határozzák meg.

2.16 Emiatt sok politika és a hozzájuk tartozó pénzügyi rendszerek alapvetően belföldre orientáltak, ami nem kedvez a belső piacnak, sem pedig az átfogó, határokon átnyúló projekteknek.

2.17 A néhány országban elért igen sikeres eredményektől eltekintve a belső piac nemkívánatos széttagoltsága – amint az Európai Bizottság jogosan rámutat – akadályozza a potenciális növekedési tényezőket.

2.18 A kreatív sokszínűség nagy értéket képvisel Európában, de csak akkor válik az európaiak hasznára, ha a közös célokhoz való közeledés biztosítva van. Megfelelő egyensúlyt kell találni a tagállamok közti kreatív sokszínűség és az átlátható, meggyőző konvergencia között.

2.19 Ahogy az amerikai példa mutatja, ez a konvergencia elsősorban a növekedési potenciállal rendelkező kvk-k kontinentális hálózatai számára lesz gyümölcsöző.

3. Európa 2020: közös elképzelések, hatáskörök és fellépések

3.1 A belső piac új lendületet igényel. Jóllehet a burkolt protekcionizmus terjed, az újraállamosítás és a széttagoltság veszélye még nem múlt el, az EU-nak sikerül érintetlenül hagynia a belső piacot és a nyitott piacok elvét, bár a végrehajtás meglehetősen gyenge pontnak számít.

3.2 A vezérstratégiának az EU és a tagállamok között megosztott hatásköröket előirányzó Európa 2020 stratégiát

⁽⁶⁾ Lásd: *State Capitalism*, The Economist, dosszié, 2011. január.

⁽⁷⁾ Az Európai Bizottság munkadokumentuma: Ipari teljesítménykimutatás és jelentés a tagállamok versenyképességéről, teljesítményéről és szakpolitikáiról, SWD(2012) 298 final, 1., 2., 3. és 4. rész.

kellene tekinteni, amely az egyedi nemzeti megközelítéseket és módszereket tiszteletben tartva kínál eszközöket az európai méretgazdaságossági előnyök kihasználására. Az ilyen célzott irányítás potenciális előnyeit rendszeresen nem vették kellő mértékben figyelembe.

3.3 Ezenkívül sürgősen látható eredményeket kell felmutatni azon a téren, hogy a sikeres innovatív projekteket és a munkahelyteremtést a termelés, a kereskedelem és a szolgáltatások változásaihoz igazítsák.

3.4 A szerkezetátalakításra aktívan fel kell készülni. Ez megkönnyíti a változások elfogadását, segíti a munkaerő tovább-, ill. átképzését és a bizonytalan álláshelyek korlátozását⁽⁸⁾.

3.5 Az Európai Bizottság 2010-es közleménye nyomán máris születtek olyan kezdeményezések, mint a Horizont 2020, a versenyállóság javítása, az ipari innováció, az erőforrás-hatékonyság, készségek és oktatás, a finanszírozáshoz való hozzáférés, az ipar és a szolgáltatások közti együttműködés, ill. a köztük levő különbségek elmosódása, valamint a nemzetközi beruházásokkal és technológiatranszferrel kapcsolatos komplikációk szélesebb körű ismertsége.

3.6 Meglepő, hogy mostanáig ritkán került sor a tagállamok közötti átlátható szakértői felülvizsgálatokra. Az Európai Bizottság ellenőrző szerepét ki kellene terjeszteni.

3.7 Az ilyen szakértői felülvizsgálatok felfednék az idejélmúlt ipari és döntéshozatali struktúrákat. Bevált megközelítések alkalmazásával segítenének felgyorsítani a korszerűsítést, és mind az állami, mind a magánszektor számára mutatóul szolgálnának a legjobbakhoz való felzárkózásról.

3.8 Az Európai Bizottság belső munkadokumentumai az ipari fejlődéssel kapcsolatos országspecifikus ajánlásokat tartalmaznak⁽⁹⁾. Ezeket az országspecifikus ajánlásokat jobban figyelembe kell venni a tagállamok és az Európai Bizottság által az éves európai szemeszter keretében megvitatott NRP-kben.

3.9 Súlyos hiba volna azonban mindezt kizárólag az Európai Bizottságra hagyni. Ez ugyanis az uniós rendeletek, illetve intézkedések által nem fedett politikákért felelős tagállami illetékes hivataloknak is elsőrendű feladata, melyeknek emellett az uniós rendelkezések pontos végrehajtását is biztosítaniuk kell.

3.10 Az euróövezeten belüli pénzügyi politikák az uniós intézmények és a nemzeti hatóságok közötti finomhangolt koordinációt igénylik. Semmi sem akadályozza meg egy ilyen koordináció megvalósítását az ipari, innovációs és munkahelyteremtési keretfeltételek megerősítése terén, melyet közös elképzelések inspirálnak.

3.11 Az Európai Bizottság belső munkadokumentumai mellett abban is segíthetik a tagállamokat, hogy ketten-hárman együttműködve felülvizsgálatokat végezzenek iparral kapcsolatos területeken, pl. készségek és oktatás, technológia és innováció, adminisztratív terhek, adópolitika és állami támogatások. Minden ország könnyen levonhatja a következtetéseket a közös európai perspektívából is kívánatos hazai politikák kapcsán. Az alkalmazott intézkedések szigorú értékelésének mindenképpen a nemzeti programok részét kellene képeznie.

3.12 Mivel ezeket a tendenciákat az egész társadalomnak támogatnia kell, nagyon fontos, hogy a munkaadói szövetségek és a szakszervezetek teljes körű partnerként részt vegyenek a folyamatban. Ugyanez vonatkozik más érdekeltekre is, például az oktatási szektorra, a civil szervezetekre, a fogyasztókra és adott esetben másokra. Megéri konszenzuson alapuló megközelítést alkalmazni. Komoly támogatást jelent majd a nemzeti és regionális szinten, illetve az egyes ágazatokon és vállalatokon belül folytatott szociális párbeszéd.

4. Megvitatandó témák

4.1 Az EGSZB egyetért az Európai Bizottsággal abban, hogy „az uniós és a tagállami iparpolitikai intézkedések közti komplementaritás a sikeres európai iparpolitika alapvető feltétele”. Ezenkívül növeli az uniós és tagállami fellépések hatását, és számtalan lehetőséget kínál arra, hogy a szavakat tettek is kövessék.

4.1.1 A globális koncepció holisztikus megközelítést és átfogó politikákat jelent. Az EGSZB az alábbiakban kiemeli azokat az egymással összefüggő témákat, amelyeket létfontosságúnak tart az európai ipar jövője szempontjából.

4.2 Ipari innováció

4.2.1 Az **ipari innovációhoz** megbízható európai technológiai háttérre van szükség, melyet erősít a kutatóintézetek, egyetemek, alkalmazott technológiák és az üzleti szféra közötti határokon átnyúló koordináció és együttműködés.

4.2.2 Az uniós és nemzeti K+F-programokra való tekintettel központi szerep hárul a kulcsfontosságú alatechnológiákra és a többi átfogó technológiára. Számos kapcsolódó területen, de az infrastruktúrával és fenntarthatósággal kapcsolatos közpolitikákban is előnyt jelentenek. Rendkívül fontos szerepet játszik a – különösen az uniós technológiai platformokon keresztül zajló – köz-magán együttműködés és konzultáció uniós kerete. A közbeszerzésnek az előremutató innovációkat is ösztönöznie kell.

4.2.3 A technológia a jövő kulcsa. A nemzetközi (kiemelt) projektek támogatása révén az Európai Bizottságnak és a Kutatási Tanácsnak élen kell járnia a technológiák és határokon átnyúló projektek belső piacának megerősítésében. A sikeres K+F-tevékenység és az európai szabványok elősegítik az innovatív beruházásokat és a minőségi munkahelyeket.

⁽⁸⁾ Lásd még az EP Cercas-jelentését.

⁽⁹⁾ Lásd a 7. lábjegyzetet: európai bizottsági munkadokumentumok, 1–4. rész.

4.2.4 Az EGSZB kiemeli a K+F-re és a határokon átnyúló projektekre irányuló uniós finanszírozás jelentőségét. A Horizont 2020-nak lépést kell tartania a más országokban egyre határozottabban kirajzolódó erőfeszítésekkel. Európa továbbra is jó pozícióban van, de hagyományos vezető szerepe gyengül. A Horizont 2020 költségvetésének csökkentése kontraproduktív lenne.

4.2.5 Magától értetődőnek kell tekinteni, hogy a felsőoktatás és a kapcsolódó kutatás kulcsszerepet játszik az innovációban. Adott esetben ehhez kell igazítani a programokat és a menedzsmentet.

4.2.6 Tanácsos évenként tájékoztatást adni a kulstechnológiákra irányuló állami és magánberuházásokról.

4.2.7 Az innováció számos más területet is érint, hiszen új lendületet visz a vállalkozásokba és a munkahelyekre, aminek köszönhetően újraformálódnak a meglévő termelési folyamatok, szükségszerűen átalakulnak az elavult műveletek, értékláncok és új „ágazatok” fejlődnek ki, és elmosódik a határ az ipar és a szolgáltatások között. Az innováció korszerűsítést és kreativitást jelent a társadalomban, és ekként is kell beszélni róla.

4.2.8 Az Európai Bizottság hangsúlyozza, hogy szolgáltatásban horizontális prioritásként kell kezelni a technológiát és az innovációt. Üdvözlendő lenne, ha a nemzeti hatóságok is átvennék ezt a módszert.

4.3 Készségek és képesítések

4.3.1 A technológia, az innováció, az újraformált termelési folyamatok, az ipar és a szolgáltatások összekapcsolódása, az új társadalmi elvárások és élenjáró ágazatok mind arra engednek következtetni, hogy **a megfelelő készségek és képesítések** minden szinten kulcsfontosságúak.

4.3.2 Alapvetően fontos, hogy az oktatás minden szinten naprakész legyen. Az elmúlt években az EU, illetve a nemzeti és regionális szintek – igen helyesen – egyre több figyelmet fordítanak az oktatásra és (tovább)képzésre. Az oktatás minden szinten alapvető követelménynek számít, és mindenki számára elérhető kell, hogy legyen.

4.3.3 Minden uniós növekedési kezdeményezéshez elengedhetetlen, hogy folyamatos hangsúlyt fektessünk a teljes oktatási spektrumra. A tagállamok közötti jelentős különbségek miatt nélkülözhetetlen a gyakorlatban bevált megoldások cseréje, különösen a fiatalok munkanélküliségének kezeléséhez.

4.3.4 Az érintett felek alapvető szerepet töltenek be. A szociális párbeszéd során minden szinten – azaz vállalati (többek között az üzemi tanácsok bevonásával), helyi, regionális, nemzeti és uniós szinten – foglalkozni kell az oktatással, a tanulószereződéses gyakorlati képzéssel/duális képzéssel, a szakképzéssel és a továbbképzéssel (az egész életen át tartó tanulás), hogy a munkaerő-piaci követelményeknek való megfelelés érdekében erősítsük a készségeket és a foglalkoztathatóságot. A nemzetközi mobilitás előmozdítása érdekében általánossá kell tenni a készségek és képesítések határokon átnyúló elismerését.

4.3.5 Az OECD-vel összhangban az Európai Bizottságot meg kellene bízni azzal, hogy szakértők bevonásával készítsen

értékelést a tagállami oktatási rendszerekről és azok eredményességéről. Az ilyen felmérések hasznos mutatókkal szolgálhatnak, melyek segítségével adott esetben tökéletesíteni lehet a rendszereket, ahogy ez sok más területen is történik.

4.3.6 Az üzleti szféra és a társadalom egyre magasabb tudásszintet követel meg. Az oktatásban alapfoktól a felsőfokig minden szinten elsőbbséget kell, hogy élvezzen a műszaki képzés és a feldolgozóipari szolgáltatás. Alapvetően fontos szerep hárul a műszaki középiskolákra és a szakképzési rendszerekre.

4.3.7 A felsőoktatásban a munkaerő-piaci kereslet és kínálat közötti aránytalanságok felszámolásával meg kell oldani a tudósok, mérnökök és matematikusok – diákok és kutatók – strukturális hiányának problémáját.

4.3.8 Fontos, hogy minden munkavállalónak joga legyen a szakképzéshez, különös tekintettel a kkv-kban és kézműves műhelyekben dolgozó szakemberekre.

4.3.9 Az ipari modernizációs folyamatoknak megfelelő szemléletmódot tükröz, ha fenntartható ipari foglalkoztatást hozunk létre, amely korszerű munkaügyi, egészségügyi és biztonsági feltételeken alapul. A jobb versenyképességnek megfelelő munkakörülményekkel és munkavállalói jogokkal kell együtt járnia.

4.3.10 Kiemelt figyelmet kell fordítani az EU lakosságának idősödése által az ipari munkaerő-kínálatra kifejtett hatásra. Az idősödő munkavállalók munkakörülményeit ennek megfelelően ki kell igazítani, amint a képzés és az egész életen át tartó tanulás strukturáját és kapacitását is.

4.4 A finanszírozáshoz való hozzáférés

4.4.1 A **finanszírozáshoz** való hozzáférés továbbra is gyenge pontnak számít. Az ipari ágazatot érzékenyen érintette a bankválság. A bankok még mindig csak vonakodva adnak hitelt. A válság elősegítette a folyamatok nemzeti hatáskörbe való visszahelyezését. A hagyományos kockázatkerülést csak fokozta a saját tőkére vonatkozó szabályok szigorítása, de valószínűleg az uniós pénzügyi szabályozások is ebbe az irányba hatottak. A hitelezést megnehezítő Basel-III szabályokat szerencsére egyre rugalmasabban fogják alkalmazni.

4.4.2 A kkv-knak hatékonyabb pénzügyi tervezésre és új finanszírozási forrásokra van szükségük. Ilyenek lehetnek például a biztosító társaságok és a nyugdíjalapok. Az egyik legfontosabb cél a kockázatok megosztása vagy csökkentése **többek között** garanciarendszerek vagy állami alapok révén. A tömegfinanszírozás (crowd-funding) vonzó új lehetőségeket kell, hogy biztosítson.

4.4.3 Ugyanakkor növekednie kell a magánfinanszírozásnak és a bankon kívüli finanszírozásnak. Ki kell emelni a tagállami magánkezdeményezéseket. Az USA és az EU közötti különbség önmagáért beszél: míg az amerikai beruházásoknak 2/3-át finanszírozzák a pénzügyi szektoron kívül, Európában ez az arány csak 1/3. Uniós és nemzeti jogszabályokkal kellene ösztönözni a nagyobb mértékű magánfinanszírozás és magántőke irányába mutató trendet, különösen az innováció támogatása érdekében.

4.4.4 A szubszidiaritás velejárója, hogy Európa-szerte igen nagy eltérések vannak az adópolitikák, illetve a támogatási és hitelezési rendszerek között. Az EGSZB szorgalmazza, hogy az Európai Bizottság az eszközök hatékony konvergenciája érdekében vizsgálja meg és vesse össze a nemzeti szinten alkalmazott eszközöket.

4.4.5 Az EBB és az Európai Bizottság az egész EU-ra kiterjedő eszközök új – a támogatásoknál nagyobb (fellendítő) hatással járó – nemzedékén dolgozik. Az a cél, hogy az uniós alapok kockázati kapacitása és az EBB finanszírozási kapacitása együttesen többféle lehetőséget tárjon fel az ipari célú pénzügyi eszközök kidolgozására és bevetésére.

4.4.6 Az EBB és az Európai Bizottság között összehangolt és a Horizont 2020 keretében alkalmazott rülírozó alapok, a COSME, a többéves pénzügyi keret és a regionális politikák multiplikátor hatást kell, hogy kifejtessenek. Kiemelt figyelmet kell fordítani a hatáskörök áttekinthetőségére. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy továbbra is robusztus, jól irányított uniós költségvetésre van szükség, amely sikeresen (újja)alakított nemzeti hiteleszközökkel kapcsolódik össze. Bővíteni kell a projektkötvények és a zöld hitelek körét.

4.4.7 A jelenlegi uniós szabályok túlságosan szigorúak és bürokratikusak. Az EGSZB megismétli, hogy az uniós intézkedéseknek a piachoz kell illeszkedniük és könnyen végrehajthatónak kell lenniük. Fontos továbbá, hogy rugalmasan alkalmazkodjanak a gyorsan változó piaci feltételekhez mind az innovatív vállalkozások, mind pedig a kisebb, kevésbé feltűnő mikro-gazdasági projektek tekintetében. Új egyensúlyt kell kialakítani az intézkedések megbízható irányítása és a piaci igények között.

4.5 Fenntartható fejlődés

4.5.1 A **fenntartható fejlődés és az energiahatékonyság** a tagállamok közötti számottevő különbségek ellenére egyre inkább beépül a vállalkozások stratégiáiba, valamint a megelőző és későbbi műveletekbe. A fenntartható üzleti modellek erősítik az európai cégek ellenálló képességét. A köz- és magánszereplőknek meg kell bízniuk egymásban.

4.5.2 Sajátos kérdést jelent az éghajlatváltozás és a CO₂-kibocsátás. Mivel folyamatosan fennáll a kibocsátás- és beruházásáthelyezés veszélye, az EGSZB az uniós politikák felülvizsgálatát szorgalmazza a karbonszegény gazdaságra való fenntartható áttérés megalapozásaként.

4.5.3 A vállalkozások versenyképességének megőrzését szolgáló költséghatékonyság és technikai kivitelezhetőség előfeltétele a fenntartható gazdasági növekedésnek és munkahelyteremtésnek az EU-ban. Csak így lehet szinergiákat létrehozni a környezetvédelmi célok és az ipari teljesítmény között.

4.5.4 A karbonszegény/erőforrás-hatékony gazdaságra történő technológialapú áttérésnek szociális szempontból is méltányosan kell lezajlania a munkaerő valamennyi nemzedéke szempontjából.

4.5.5 A népesség idősödése azt jelenti, hogy a fogyasztók közt egyre nagyobb arányban lesznek az idős polgárok, az ipari termelésnek pedig alkalmazkodnia kell eltérő fogyasztási

szokásaikhoz. Ez új üzleti és innovációs lehetőségeket is kínál, például a funkcionális élelmiszerek, a lakhatás és közlekedés átalakítása, valamint az egészségügyben és a tartós ápolásban alkalmazott új technológiák terén.

4.5.6 Fontos, hogy az uniós pénzügyi programok és szabályozó rendelkezések fellendítsék a fenntartható innovációt, többek közt az „Erőforrás-hatékony Európa” kiemelt kezdeményezésben foglaltaknak megfelelően. Mivel igen komoly ipari érdekekről van szó, Uniós-szerte nélkülözhetetlenek az összehasonlítható, stabil és kiszámítható környezetvédelmi előírások. Mélyrehatóan meg kell vizsgálni a környezettudatos tervezés⁽¹⁰⁾ hatékonyságát és az ipari nyersanyaghasználatra vonatkozó abszolút felső határok bevezetését.

A túlszabályozás az innovációra és a beruházásokra is kihat, és a piaci részesedés csökkenéséhez vezethet. Fontos, hogy az Európai Bizottság és a Tanács megóvja Európa alapvető (energiaigényes) iparágait és felszámolja a harmadik országokkal szembeni versenytorzulásokat.

4.6 Szolgáltatások

4.6.1 A **szolgáltatások** az európai gazdaság 70 %-át teszik ki, és ezen a területen dolgozik a munkaerő legnagyobb része. A szolgáltatások immár elválaszthatatlanok az ipari folyamatoktól, és megerősítik ezek alapjait. A szolgáltatási irányelv végrehajtása azonban egyenetlen volt. Ráadásul az üzleti szolgáltatások az EU legtöbb részén továbbra is alulfejlettek.

4.6.2 Az integrált szolgáltatási piac hiánya – ami köztudott, de ignorált probléma – kedvezőtlenül hat az európai kereskedelemre és termelékenységre. Jóval integráltabb szolgáltatási piacának köszönhetően mindkét területen az USA-é a vezető szerep. A szolgáltatások terén még mindig jelentős a hazai piacok iránti elfogultság, amit csak erősítenek a határokon átnyúló szolgáltatások előtt álló akadályok. „Ha kisebb a kereskedelem, kisebb a verseny is: az EU szolgáltatási piaci még mindig túlnyomórészt nemzeti keretek között működnek, ami gátolja a termelékenység növekedését.”⁽¹¹⁾

4.6.3 Ez az alulfejlettség nehezíti egy versenyképes európai ikt-ágazat kialakulását, gátolja az úttörő kezdeményezéseket és akadályozza a termelékenység növekedését. Következésképpen fontos, hogy az EU gondoskodjon a szolgáltatások szabad piacának fejlődéséről, és Európa-szerte támogassa az üzleti szolgáltatásokat és az ezeknek megfelelő munkahelyteremtést.

4.7 Adminisztratív akadályok

4.7.1 Mindennaposak az **adminisztratív akadályokkal** kapcsolatos panaszok, mégis csak ritkán vezetnek a nemzeti szintű előírások és szabályozások rendszerszerű felülvizsgálatához. Ehhez ugyancsak igen hasznos volna olyan hatásvizsgálatok elvégzése, amelyeket az Európai Bizottság végez a

⁽¹⁰⁾ 2009/125/EK irányelv, 2009. október

⁽¹¹⁾ „How to build European services markets” [Hogyan építsünk európai szolgáltatási piacokat], John Springford, Centre for European Reform, 2012. szeptember, 4. o.

szakpolitikai javaslataihoz. Általában hiányzik a tagállamok közötti koordináció. Számos vállalkozásalapításra és kkv-támogatásra irányuló kezdeményezés hiúsul meg adminisztratív akadályok miatt.

4.7.2 Ezen a területen egyre gyakoribb a rejtett protekcionizmus. Az EGSZB folyamatos és átlátható értékeléseket szorgalmaz. Az Európai Bizottságot vizsgálatok lefolytatásával kellene megbízni, a Tanácsban pedig szakértői értékeléseket kellene mérlegelni, illetve célokat és határidőket kellene kitűzni.

4.8 Kkv-k

4.8.1 Igen sokféle, egymással gyakran összehasonlíthatatlan típusú **kkv** létezik. Néhány ágazatban, például a kiskereskedelemben, igen nagy nyomás nehezedik rájuk, másokban viszont átveszik nagyobb vállalkozások tevékenységeit – kiszervezés, értékláncok stb. A kkv-k általában nélkülözhetetlenek a termékek és szolgáltatások innovációja szempontjából. Ismerve innovációs erejüket és piaci sikereiket, fontos, hogy a kkv-kat láthatóan integrálják, és az EU iparpolitikájának motorjaként emeljék ki.

4.8.2 Lendületüknek, az értékláncokon belüli kölcsönhatásainak és rugalmasságuknak köszönhetően a kkv-k gyakran úttörők a testre szabott megoldásokban és a megújulásban. Értékes forrásai az új munkahelyeknek is. A kkv-kat támogatni kellene a szűkösen rendelkezésre álló erőforrások és az energia felhasználásának csökkentésére irányuló erőfeszítéseikben. Ez végül költségcsökkenéshez vezet, miáltal jobb teljesítményt tudnak nyújtani és munkahelyeket tudnak teremteni.

4.8.3 Európának szüksége van fiatal vállalkozókra. Az oktatásban (többek között az úgynevezett „vállalkozói egyetemeken”) nagy hangsúlyt kell fektetni a „vállalkozói szellemre”. Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottság vállalkozásokra vonatkozó cselekvési tervét.

4.8.4 Egyre több vállalkozás indul. Az USA-val való összehasonlításból azonban az derül ki, hogy túlságosan kevés kisvállalkozásnak sikerül megbízható növekedést elérnie. Ennek hátterében az európai piacra jellemző rossz pénzügyi feltételek és nemzeti akadályok állnak.

4.9 Energia

4.9.1 A nemzeti **energiapolitikák** szétaprózott energia-szerkezeti politikákhoz vezettek az Unióban, ami kihat az energiaárakra, a technológiára, a harmadik országokkal való kapcsolatokra és a belső piacra is. Az EGSZB közös energiapolitikát szorgalmaz. Mivel az energia kérdése mélyrehatóan befolyásolja a gazdaságot, bizonyos, Európa-szerte közös elvek nélkül nem alakulhat ki komoly iparpolitika.

4.9.2 A Tanács nem halogathatja tovább a stratégiai vitát az energiával kapcsolatos hosszú távú kilátásokról és az ennek

megfelelő szakpolitikákról, azaz az EU-ban kívánatos – a fosszilis nyersanyagokat, az atomenergiát és a megújuló energiaforrásokat magában foglaló – energiaszerkezetről. Napirendre kell tűzni a környezetvédelmi, egészségügyi és biztonsági előírásokat is.

4.9.3 Most, amikor az USA-beli palagáz-kitermelés pillanatnyilag világszerte gyökeresen átalakítja az energiahelyzetet, még sürgetőbb, hogy döntések születessenek.

4.9.4 Az energiaárak az EU-ban jóval magasabbak, mint a legfontosabb kereskedelmi partnerországokban. Amerikában a gáz ára az európai árnak mindössze 20 %-a. Ez igen komoly következményekkel jár a vegy- és acéliparra nézve, és az értékláncban utánuk következő ágazatokat is érintheti. Az Európán belüli beruházásokra gyakorolt hatás, illetve az EU és a tagállamok részéről szükséges összehangolt reakció égetően fontos kérdéseket vet fel, amelyekre hathatós válaszokat kell adni.

4.9.5 Az ipar hozzájárul a megújuló energiákhoz. A magas energiaköltségek miatt ugyanakkor alapvetően fontos, hogy egyensúlyt teremtsünk a versenyképesség és a megújuló energiaforrások finanszírozásának folyamata között. Gondolhatunk itt például járulékcsoökkentésre vagy a támogatási rendszerek költséghatékonyságának növelésére.

4.10 Külkapcsolatok

4.10.1 A **külkapcsolatok** túlmutatnak az olyan hivatalos egyezményeken, mint a WTO. Az iparpolitika külső dimenziójának fejlesztésekor az EU-nak és a tagállamoknak közös álláspontot kellene kialakítaniuk arról, hogy miként kezeljék az összetett kérdéseket, különös tekintettel a világszerte egyenlő versenyfeltételek biztosítására. Mivel a nyitott piacok kölcsönösét is jelentenek, az EU-nak komolyan foglalkoznia kellene az európai ipari érdekeket sértő konkrét torzulásokkal.

4.10.2 Mind gazdasági, mind biztonsági okokból alapvetően fontos a zavartalan energiaellátás. Ehhez a kérdéshez annál is inkább összeurópai megközelítésre van szükség, mivel az USA-ban jelenleg alacsonyak az energiaárak. Kiemelt figyelmet kell fordítani az ipari folyamatokhoz nélkülözhetetlen anyagokra is.

4.10.3 A világszerte egyenlő versenyfeltételek szempontjából elengedhetetlenek a nemzetközi környezetvédelmi, éghajlatvédelmi és szociális normák vagy ennek megfelelő ágazati megállapodások. Ezeknek kell megteremteniük az európai feldolgozóipari értékláncok megőrzésének feltételeit.

4.10.4 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy szükség van a szellemi tulajdonjogok védelmére. Biztosítani kell a külföldi közbeszerzésekhez való hozzáférést.

4.10.5 Határozottan üdvözlendő a körültekintően megtárgyalt és kiegyensúlyozott szabadkereskedelmi egyezmények – különösen az USA-val –, de előfeltételnek kell tekinteni a szoros nyomon követést.

Kelt Brüsszelben, 2013. július 11-én

*az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke*

Henri MALOSSE
